

La via verda de la Terra Alta

Xavier Garcia*

El senyor Kildo Carreté, el fotògraf i excursionista barceloní que fa sis o set anys s'ha retirat —és un dir— a Arnes (la Terra Alta) per a disfrutar de la més que guanyada jubilació, m'envia un gavadal de papers sobre el

projecte que el Consell Comarcal ha presentat al Ministeri de Medi Ambient, a Madrid, en el sentit de recuperar per a usos turístics una part (una vintena de quilòmetres) de la via fèrria que fins fa 30 anys passava per la Terra Alta, provinent de l'aragonesa Puebla de Híjar fins a Tortosa.

Era l'anomenat Tren de Val de Zafán, que es va anar construint en diversos períodes, a finals del segle passat, i que comunicava diverses poblacions del Baix Aragó (Alcanyís, etc.) amb les del sud de Catalunya, la Terra Alta i el Baix Ebre, amb la doble finalitat reversible de fer baixar al litoral productes aragonesos i de fer pujar a l'Aragó productes de l'Ebre català, de manera similar a com es feia pel riu Ebre.

Bé, tot això s'acabà a finals de 1973, a causa de l'esfondrament d'un túnel prop del Pinell de Brai, i aquest accident ja va ser argument suficient perquè la tecnocràcia regnant a Madrid, ben aconsellada pels dictàmens nord-americans de la Banca Mundial, considerés que aquella via fèrria ja no tenia sentit per manca de rendibilitat, sobretot perquè ja estava en marxa la construcció d'autopistes i, per tant, el desenvolupament a gran escala de l'automoció privada. Amb tots aquest anys, lògicament, aquesta via interior s'ha fet malbé, ha estat desmantellada, les estacions pràcticament enrunades i, com en tantes altres vies allunyades del litoral, aquell antic pas alegre i cridaner de productes i persones, enmig d'un paisatge muntanyós de secà, agrest i superb, ha quedat sotmès a un silenci agònic, paral·lel al lent despoblament de les comunitats rurals per on passava.

Ara, i per tal d'animar l'economia d'aquestes comunitats, el Consell Comarcal de la Terra Alta

que les representa, ha presentat la idea que una part d'aquesta via —la que travessa d'Arnes i Lledó fins al Pinell, passant per Horta de Sant Joan, Prat de Comte, el santuari de la Fontcalda i el mateix Pinell— sigui condicionada per als usos turístics responsables (és a dir, lligats a la natura i la cultura), i això vol dir, a peu, en bicicleta i a cavall.

No falten atractius en aquest trajecte, i és aquí on el meu amic Carreté, que de fa 50 anys que es coneix aquestes muntanyes dels Ports com el rebedor de casa seva, vol intervenir en el sentit de proposar un esquema d'itineraris a recórrer pels turistes verds. Ell ja els ha fet incontables vegades i, per tant, està en immillorables condicions per a ser escoltat pels qui han de decidir sobre la qüestió. Al llarg d'aquest trajecte es pot visitar el gran massís del Port, els rius Algars i Estrets; a Horta, a més del Centre Picasso, l'Ecomuseu i tot el nucli medieval, la muntanya de Santa Bàrbara i el convent de Sant Salvador. Des de Bot, l'excursionista pot anar al Puig Cavaller i als Pesells; des de Prat de Comte, al tossat d'en Grilló i al Montsagre; des del santuari de la Fontcalda, lloc de pau exquisit, es pot anar a la serra de Pàndols, tràgica pel record de la Guerra Civil, i al Pinell de Brai, a la cooperativa vinícola, obra de Cèsar Martinell, arquitecte de Valls, amb uns frisos del gran pintor i gravador Xavier Nogués. Aquests són només alguns dels itineraris possibles.

Ara caldrà veure, si les coses arriben a bon terme, com diu l'entusiasta Kildo Carreté, les possibilitats d'explotació d'aquesta via verda. A veure si aquesta vegada aquest projecte funciona per als pobles respectius i si tot l'entramat urbanístic, d'indicacions i de recuperació d'espais naturals es fa d'acord amb el marc solemne de les muntanyes que volten aquests espais. Ni que sigui pel record i l'homenatge que es mereixen els centenars de presoners republicans que, acabada la guerra, acabaren aquesta via fèrria en condicions d'esclavatge.

*Xavier Garcia és escriptor i periodista
Diari de Tarragona, març del 2000